

Herman Ottó
A magyar nép arcza és jelleme

TARTALOM, ELŐLJÁRÓ SZÓ

Tartalom

Előljáró szó

I. A magyar nép arcza

Bevezetés

A kiindulás

Mózsés kiindulása

A sóma és a psyche

Anthropologiai vonatkozások

A faji vonatkozás

A faj és a valóság

Alkalmazás

Tüzetesebb meghatározás

A beosztás

A fiziognomika és mimika

Aristoteles

Schack

Lavater

Lichtenberg

Gratiolet

Darwin

Duchenne

Piderit

Lombroso

Mantegazza

Fuesslin

Hughes

Az anatómiai készség

Leonardo da Vinci

A szem

Kaulbach

Az orr

Arczok és arczatok

A mosoly

A nevetés

A kaczagás

A röhögés

A sírás

Az édeskészség

A megvetés

A feszült figyelem

A meglepetés

Az ijedelem

A harag

Összegzés

Gyakorlati alkalmazás

Scott

Irányi

Beethoven

Deák

Derby

A gonosztevők hajzata

Az arczkép az anthropológiában

A feladat

A fölvetel

A kiválasztás

A meglevő anyag

Megkülönböztetés

A módszer
A hiba
Az igazi magyarok
Vámbéri
Hunfalvy
Volf
A honfoglalás
Régiek maradványai
Reinhardné
Az átmenet
Napjaink magyarjai
A tanúság

II. A magyar nép jelleme

A kifejtés
Az összehasonlítás
Vámbéri
Az úri ember
Széchényi István
Kemény Zsigmond
A jellem képe
Bezáró szó

III. Függelék

Egyeztetés
Betűrendes név- és tárgymutató

Előljáró szó
(részlet)

[...]

Az ember kiválósága, a lángész, minden időben és mindenütt elsősorban egyéni tulajdonság, melynek fénye, egyéntől eredve, erre sugárzik vissza; a nemzetre, a melynek kebeléből kelt, közvetett, visszaverődő és azért hideg fény áradhat csupán. Magára az adott nemzet egészére csak a történelmi fejlődés menetének kimutatása vethet igazi világosságot, esetleg valódi fényt.

És éppen azért gyakorolta az 1900-iki világkiállításon, a legnagyobb, döntő hatást az, a mit az ú. n. "Petit Palais" egybefoglalt, a mi a nyilvános, állami gyűjtemények érintése nélkül, magántulajdonból telt ki és annak a nagy francia nemzetnek egy ezredévre terjedő történetét nyomról-nyomra, kézzelfogható módon magyarázta és bizonyította; és bizonyította a nemzet kulturális fejlődésének fényes menetét, szervesen összefüggő egymásutánban.

A francziák evvel a ragyogó kiállítással alapjában ugyanazt tették, a mit tettek a magyarok

történelmi szakaszunkban 1896-ban. És minthogy mi magyarok 1900-ban Párisban is, éppen mint a francziák, összefüggő sorozatban, kézzelfoghatóan és a valóság alapján bemutattuk történeti fejlődésünk rendjét és menetét, ebben a döntő súlyú történeti alapot: ki is vívtuk az elismertetést.

De máskülönben is rajta volt a magyarság, hogy jóval és valódival vegyen részt az 1900-dik évi világversenyen; különösen avval is, a mi a magyar művelődés fokát és irányait bizonyíthatta. E törekvés keretébe tartozott az az élénk részvétel is, a melyet Magyarország felső művelődési és szakintézményei az 1900-ik évi világverseny alkalmával rendezett kongresszusok töméntelenségében a maguk részére kivettek.

Ezekre az "akkori világkongresszusokra" nézve a tudományos körök közvéleménye az, hogy tárgyalásaikban, így közvetetlen eredményeikben, nem szántottak nagyon mélyen, a mi különben érthető is volt. Maga a világváros ezernyi-ezer vonzópontjával, hozzá a kiállítás szinte elbűvölő lénye, nem kedvezett a kongresszusokat alkotó értelmi erők tömörülésének, elmélyedésének; és akadályozta ezt a nyilvánvaló sokatmarkolás természetes következménye is.

Azonban mindaz, a mit egyesek és intézmények e kongresszusokra a világ minden tájáról készen egybehordtak, kivált a tudományos irodalom képében, mindez kincset jelentett.

És ebben a tekintetben minket magyarokat a kongresszusok már ismerni kezdenek, mert a kormányzat áldozatkészsége, mely az elismertetésért való küzdelemből folyó tudatos cselekvés, lehetővé teszi, hogy művelődési intézményeink igen értékes kiadványokat ajánlhassanak fel.

Az 1900-ik évi nagy alkalomra sem ment el a magyarság üres kézzel. És a mennyiben a magyarok szereplését áttekinthetem, a kongresszusoknak felajánlott tudományos irodalom nagyon értékes volt; mindenki igyekezett, hogy a legjobbat nyújtsa, mert mindenki tudta, hogy a világkongresszusok asztalára letett kiadvány a világ legilletékesebb köreiben fog elterjedni és meg fogja alkotni a magyarság szellemi tartalmának mértékét, ebben értékét is.

Ilyen körülmények között igen helyes volt az a vállalkozás, mely azon a világalkalmon, a hol a magyarság a legkomolyabb alakban vette föl a harcot elismertetéséért, azon volt, hogy ezt a magyarságot tudományos értékű arczképekben, mint emberfajt is bemutassa; még pedig a legilletékesebb testületnek, a Párisban összeült XII-ik nemzetközi anthropologiai és régészeti világkongresszusnak.

Az illető kiadvány főcíme szerint: "Magyar típusok" "Magyarische Typen" 1900., szöveg szerint magyar és német; kiadatott pedig a magyar királyi közoktatásügyi kormányzat támogatásával, mint a magyar Nemzeti Múzeum ethnografiai osztályának hivatalos irata.

Ez a két utóbbi körülmény nagy súlyt kölcsönöz a kiadványnak és ennek rendén az e kiadványban közrebocsátott arczképek ez idő szerint mint hiteles, magyar típusok szerepelnek az anthropologia ismeretkörében; nemcsak, hanem mintegy hitelesített fogalmát akarják megalkotni annak a magyar nemzeti arczulatnak, a mely 1900-ban Európa művelt

népcsaládjainak rendjébe sorakozott.

Csupán és egyedül az az erkölcsi nagy súly, a mely ennek a kiadványnak a kormányzat és egy központi tudományos intézet részéről megadatott, csupán ez bírta reá, hogy e könyvben magával a dolgozattal is foglalkozzam.

A kiadott arczképek nagyban és egészben elűtnek attól, a mit közfelfogásunk és nemzeti érzületünk "magyar típus" alatt ismer. Különösen a mi az arcok kifejezését illeti, a nyújtott anyagban nem tükröződik a magyarságnak egyetlen jellemvonása sem; sőt sokszorosan annak ellenkezője jut érvényre.

Annak, már a magyar közrendű ember szemében is megnyilatkozó nyugodtságnak, határozottságnak és önérzetnek, azokban az arczképekben még nyomát is hiába keressük.

Már pedig semmi kétség, hogy az arczképnek az anthropologia szolgálatában minden tekintetben jellemzőnek, az ábrázolt ember lényét is visszatükrözőnek kell lennie.

Nagyban és egészben azokkal az arczképekkel szemben az a benyomás támad, mintha úgynevezett "Lombroso-típusokkal" volna dolgunk. E benyomás okával is foglalkozik e könyv, mert a tisztázás a tudomány érdeke.

Legfőképpen azonban ellenkezik a hivatalos kongresszusi kiadvány mindavval, a mit saját kutatásaimmal megállapítottam s a mit az ősfoglalkozásról készülő munkám keretébe szántam.

Minthogy nem lehet czélszerű a tudományos köröket a kongresszusi kiadvány tartós behatása alatt meghagyni, ez is indított arra, hogy a típusra vonatkozó részt már most közrebocsássam.

Hogy ebben a tekintetben mire törekedtem, azt a következő pontok foglalják magukban:

1. Tisztázni igyekeztem a faj fogalmát.
2. Igyekeztem, hogy a "régi szabásból" annyit mentsek meg, a mennyit még lehetséges volt.
3. Az arcz tekintetében belevontam a somatikus - testi - rész mellett a lelki - psychikus - részt; ennek rendén pedig az arczjáték - mimika - és arczulat - fiziognomika - kölcsönösségét is; még pedig szélesebb alapon, mert irodalmunkban előzményük nincs.
4. Az irodalomból, illetékesek közléseiből és a magam tapasztalatából összeállítottam a magyar ember jellemzését, mely nélkül az anthropologiai kép tökéletlen, mert néma.

[...]

<http://mektukor.oszk.hu/06900/06918/#>